

Elegant gulv for livet

Det er ikke hverken hurtigt eller let at lægge et gulv i det klassiske sildebensmønster. Til gengæld er resultatet af det store arbejde fantastisk flot – og så holder det i flere hundrede år.

Kan vi selv gå i gang med at lægge de flotte, klassiske sildebensgulve – dem, der så ofte pryder stuerne i gamle herskabsvillaer eller -lejligheder?

Det spørgsmål har vi for nylig fået stillet her på *Gør Det Selv* – og vi ville nyde at kunne sige “ja, gå blot i gang”. De massive parketgulve af enkeltstave, der lægges efter fine, gamle håndværkstraditioner, er nemlig ikke kun særdeles elegante. De har også så høj en kvalitet, at de kan holde flere hundrede år.

Men for at være på den sikre side sendte vi spørgsmålet videre til nogle professionelle gulvfolk: Er det overhovedet gør det selv-arbejde at lægge et sildebensparket?

Gulvlæggerne trak lidt på skuldrene og understregede, at opgaven i hvert fald kræver tid og omhyggelighed. Så *Gør Det Selv*'s fagmand Peter Svendsen besluttede sig for selv at lægge et sildebensgulv og vurdere sværhedsgraden – under kyndig vejledning af de professionelle.

Stave af høj kvalitet

Gulvlæggerne fremhæver specielt, at parketstavene skal være meget præcise i mål og vinkler. Det gælder nemlig om at lægge stavene helt tæt, så mønsteret holdes. Og er der bare små unøjagtigheder i stavene, vil fejlene forplante sig til hele gulvet.

Nogle af de mest målfaste stave på markedet kommer fra virksomheden Hørning Parket, lyder gulvlæggerens samstemmende vurdering. Firmaets såkaldte mønsterstave er 65,5 x 393 mm og fås i tykkelserne 15 og 20 mm.

Vi har valgt stavene på 15 mm til projektet her, fordi der er begrænset plads under dørene. Træsarten, vi er faldet for, hedder bilinga og minder en del om kirsebær. Dog koster den kun omkring det halve – cirka 500 kroner pr. kvadratmeter. Derudover skal du regne med en udgift på cirka 30 kroner pr. kvadratmeter til parketlim og en spartel, der leveres af firmaet.

Giv dig god tid

Stavene til sildebensgulve er forsynet med fer og not på alle fire sider. De leveres i en portion, hvor den ene halvdel er venstrestave og den anden er højrestave.

De to typer er spejlvendt med hensyn til placering af fer og not, så sildebensmønsteret går

Det kræver både tålmodighed og akkuratse at lægge det massive gulv i mønster. Hver stav skal placeres præcist i limen og sømmes fast.

op. Parketgulvet kan lægges på et eksisterende bræddegulv, på et undergulv af spånplade eller krydsfinér eller på forbehandlet beton.

I artiklen her er underlaget et gammelt, ujævnt bræddegulv, der må høvles af, inden parkettet lægges – stav for stav – og det fantastisk flotte resultat kan nydes.

Efter endt arbejde lyder Peter Svendsens konklusion, at det hverken er nemt eller hurtigt at lægge de massive mønsterstave. Men er du en habil hjemmehåndværker og omhyggelig med dit arbejde? Så kan du ved hjælp af vejledningen i artiklen her selv udføre den omfattende opgave – og få et smukt, nyt sildebensgulv som belønning. ■

Hørning Parket. Tlf. 70 25 16 88.
www.hpf.as

Panelerne fjernes

Fjern først fodpanelerne med et koben. Kan de løsnes uden at tage skade, kan de monteres igen oven på det nye parketgulv.

Sådan lægges gulvet ... ►

1

Med et retholt eller et vaterpas på to meter måles, om gulvet er plant. Når det er rettet af, må gulvet kun afvige med plus/minus 2 mm fra retholtet.

Undergulvet skal være helt plant

Det nye parketgulv skal her lægges oven på et gammelt bræddegulv. Det er ujævnt som et vaskeræt, og det går slet ikke. Derfor er det nødvendigt – som det allerførste – at gøre gulvbrædderne helt plane.

Normalt vil man rette et bræddegulv af ved at køre hen over det med en valsliber. Men da overfladen her er mættet med et tykt lag blød fernis, som ødelægger slibepapiret, foreslår gulvlæggeren en regulær gulvafhøvling inden selve afslibningen.

Det er præcis den samme arbejdsgang, du skal benytte, hvis du blot vil renovere et gammelt og ujævnt bræddegulv. Så skal du dog afslutte med olie, lud eller lak.

4

Det er nu tid til at fjerne det øverste lag fernis med gulvafhøvleren. Kør maskinen på langs ad brædderne og dermed også på langs ad træets årer. Husk, at du skal bruge både åndedrætsværn og høreværn.

5

Gulvet rettes herefter af med en gulvslibemaskine forsynet med groft slibepapir, korn 40-60. Nu køres diagonalt på gulvet – det vil sige fra hjørne og til hjørne – indtil "grøfterne" er helt væk.

6

Langs væggene slibes den sidste fernis af med en kantsliber. Brug papir korn 40-60. Bevæg maskinen konstant, så den ikke graver sig for langt ned.

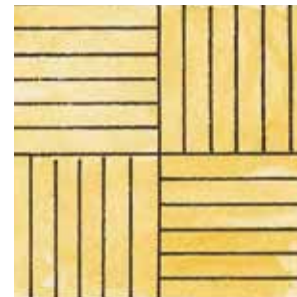
Skråtavlet mønster

Smukke gulve i mange mønstre

De massive parketstave kan lægges i andre mønstre end det klassiske sildebensmønstre. Foretrækker du et enkelt gulv, så overvej "kvadrat" eller "forløb". Er du til mere sprælske løsninger, kan du blande forskellige træsorter og stavlængder i engelsk eller hollandsk mønster.

Kvadrat med ramme

Kvadratmønster

2 Tjek, om der er knirkende områder eller brædder, der vipper opad. I disse områder skrues brædderne fast. Husk at undersænke skruehoveder 3 til 5 mm.

3 Alle søm skal være slået 3 til 5 mm ned under overfladen. Gå gulvet efter med dyknagle og hammer.

3 vigtige regler

1 Parketstavene kan sømmes eller limes til underlaget. Men der må ikke komme lim i fer og not. Stavene skal kunne arbejde uafhængigt af hinanden.

2 Afhængigt af rummets størrelse og indeklima skal der holdes en afstand på 10 til 20 mm til vægge og faste installationer. På den måde sikrer du, at gulvet også får plads til at arbejde.

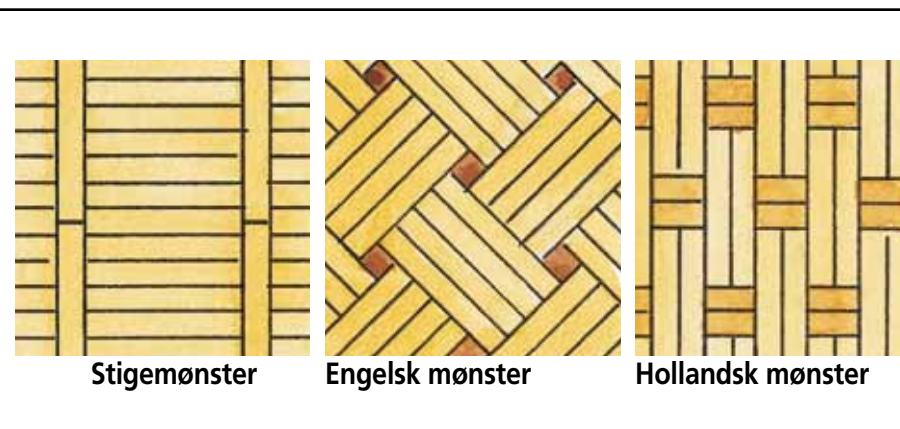
3 Gulvet, som parkettet lægges på, skal være helt plant – der må kun være afvigelse på plus/minus 2 millimeter, når du måler med et 2 meter langt retholt (et lige bræt eller en metalskinne).

7 Det er en god idé at prime hele undergulvet med en akrylprimer. Det sikrer mere tid, når parketstavene skal lægges i lim. Skal undergulvet spartles, er det under alle omstændigheder nødvendigt at prime.

8 På gamle gulve er der ofte opstået nogle store fordybninger (lunker) på midten af gulvet. De skal spartles ud med gulvspartelmasse, så der dannes et jævnt underlag for parkettet. Spartelmassen rettes af med et lige bræt eller en metalskinne. Når spartelmassen er hærdet færdig, skal du give afretningen noget primer.

Stigemønster

Engelsk mønster

Hollandsk mønster

TIPS

Hvis det nye gulv kommer helt op i niveau med falsen i til døren, kan du blot hugge den af med et stemmejern. Så kan du lægge dit sildebensmønster helt ind under døren og dermed få en rigtig flot afslutning.

Parkettet lægges – stav for stav

Når undergulv er helt i orden, kommer den sjoveste – og sværeste – del af projektet: Sildebensmønsteret skal lægges stav for stav.

Firmaet, der leverer stavene, anbefaler, at de limes til undergulvet af træ. Den professionelle gulvlægger foretrækker derimod at sømme dem for lettere at kunne styre mønsteret.

Efter selv at have arbejdet med stavene lyder anbefalingen fra *Gør Det Selv's* fagmand Peter Svendsen: Vælg en kombination. Læg stavene i lim, og søm så mindst hver tredje stav fast. Nogle steder vil det endda være nødvendigt at sømme hver eneste stav for at tvinge mønsteret på plads.

Starten betyder alt

De første to rækker stave, der lægges ned gennem rummet efter en snor, er de absolut vigtigste. De skal ligge utroligt præcist – indbyrdes og i forhold til snoren. De to rækker er ganske enkelt fundamentet for den videre lægning.

Dernæst smører du lim på gulvet og lægger en hel række stave ad gangen. Skift mellem højre- og venstrestave for hver nye række.

Og lad det være sagt igen: Alle samlinger *skal* være helt tætte, ellers løber mønsteret.

Indfatninger omkring døre skæres af forned, så det nye gulv kan føres ind under. Det klares let ved at lægge et par stave under fukssvansen.

De to første rækker stave lægges med hjørnerne lige under snoren. Søm dem fast i nødvendigt omfang. Husk at bruge en dyknagle, så stavene ikke bliver beskadiget. For enden støttes rækkerne af klodser.

Udgangsrækkerne er lagt efter snoren hele vejen igennem fløjdøren og ind i det tilstødende rum. Nu kan du begynde at lægge resten af gulvet med udgangspunkt fra disse rækker.

Limen smøres på gulvet til én række stave ad gangen. Undgå lim på de trekantede hak, som mønsteret efterlader ved væggen.

En snor er spændt ud mellem to søm som en linie midt i rummet. En prøveudlægning viser dog, at snoren skal flyttes en anelse – ellers bliver der alt for små stumper stave ud mod væggene.

Hver enkelt stav skal bankes forsigtigt på plads. Brug en slagklods, hvis du er nødt til at tvinge staven på plads med lidt hårdere slag. Du kan også sømme nogle af stavene fast om nødvendigt.

Ram ind med borter

Du kan føje endnu en portion elegance til dit nye gulv ved at ramme det ind med en frise eller bort.

Umiddelbart lyder det måske vanskeligt og tidskrævende. Men det er ikke tilfældet.

Når et skråt mønster lægges helt ud til panelerne, skal hver enkelt stav ud mod væggen skæres til med et skråt snit. Det tager tid og kræver en hel del præcision.

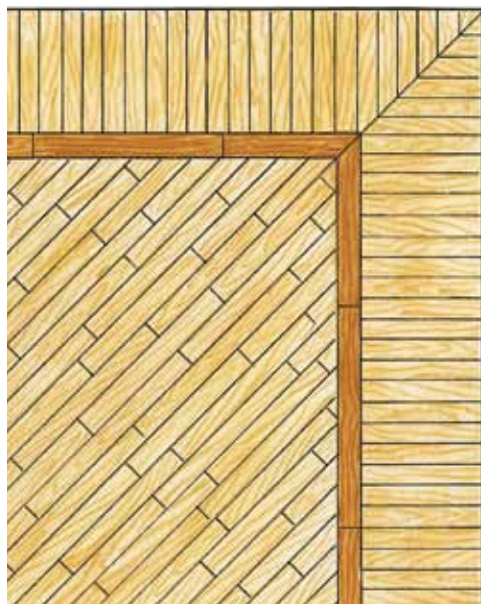
Skal gulvet derimod have en bort, lægger du først midterfeltet og lader blot stavene stikke ind i bortfeltet. Med et meget lige bræt eller en metalskinne som land skærer du så midterfeltets yderkant ren med en rundsav. Og herefter kører du med en overfræser langs med kanten for at lave en not, som passer til feren på bortens stave. Du er nu parat til at lægge borten hele vejen rundt om midterfeltet.

Ofte vil det være muligt at justere bortens bredde, så du undgår at skære stave til mod væggene.

Her er det faldende diagonale mønster forsynet med en tynd frise af en mørkere træsort og en bort på en stavs længde.

En smal bort med faldende forløb i det smukke, traditionelle sildebensmønster giver gulvet et helt nyt og spændende udtryk.

TIPS

Der skal skæres mange snit, men tilskæringen af stavene er en leg med en afkotersav, indstillet på 45 grader. Har du ikke en sådan sav, kan en ganske god model til formålet købes for cirka 400 kroner.

Klar til den sidste finish ... ►

7

Stave til de trekantede hak langs væggene tilpasses lettest således: Lav en vinkel af en plade og to lister. Læg stavene op i holderen, og streg trekantens højde op.

8

Giv stavene numre fra venstre mod højre, så der er styr på dem. Skær dem i smig, og smør rimeligt med lim på gulvet i hakket – brug en pensel, så du også kommer godt ind i alle hjørnerne.

11

Pres de små stavstykker godt på plads ved hjælp af den viste opstilling med koblen og klods. Lad arrangementet stå, indtil limen er tørret. Det tager en times tid. Overskydende lim slibes af senere.

12

Sildebensparkettet føres ind under dørindfatningen, som tidligere blev kortet af. Her har vi også ført gulvet ud til dørtrinnets bundstykke. Sprækken kan lukkes med en tynd metalskinne.

Den sidste finish

Det nylagte sildebensgulv vil næsten altid have nogle små niveauspring ved mange af samlingerne – også selv om stavene er af høj kvalitet, og du har været meget omhyggelig med lægningen.

Den professionelle gulvlægger fjerner niveauspringene – hurtigt og effektivt – med en gulvslibemaskine. Og derefter finpudser han med en rondelsliber.

Firmaet, der producerer stavene, anbefaler, at der udelukkende anvendes en rondelsliber – først med korn 60 og til slut med korn 120.

Efter at have afprøvet begge metoder er *Gør Det Selv's* konklusion: Ja, det går meget hurtigere med den store gulvsliber, men det kræver øvelse ikke at slibe for meget af.

Derfor er det sikrest at holde sig til rondelsliberen, der er noget langsommere. Til gengæld risikerer du ikke at ødelægge gulvet.

2

Brug rondelsliberen til hele afslibningen – eller kun til finpudsning efter gulvmaskinen. Læg først en pad og derefter en netrondel (korn 60 til grovslibning og korn 120 til finslibning) under maskinen.

1

Niveauspringet i samlingerne kan hurtigt slibes væk med en gulvslibemaskine. Men spring dette led over, hvis du ikke er helt fortrolig med maskinen.

9 De første stave, der monteres, trykkes på plads med et koben –spændt op med en klods. Stavene gøres fast med søm til undergulvet.

10 Stumperne for enden af rækkerne er tit løse på ældre sildebensgulve. Kom almindelig hvid snedkerlim på alle kanter, og tryk dem på plads.

Lak eller olie – bestem selv

Vi har valgt at oliere gulvet til slut. Men behandlingen kunne også være lak, for såvel olie som lak giver gulvet en varmere farve.

Om du vælger lak eller olie, er en smagssag – der er fordele og ulemper ved begge dele: Lak giver en robust overflade. Men er lakken først brudt af hak eller slitage, skal hele gulvet slibes af før behandling med ny lak. Et olieret gulv kræver en smule

mere vedligeholdelse. Du kan dog oftest gentage olieringen uden at slibe.

På sildebensgulvet her testede vi en ny, miljøvenlig olie – Faxe Gulvolie Natur. Den er fri for opløsningsmidler og giver altså ikke de farlige og ubehagelige dampe som traditionelle gulvolier.

Læserservice: Gulvolie Natur produceres af firmaet Faxe, tlf. 49 76 01 01.

5 Vælger du at oliere dit nye gulv, så brug en maskine til opgaven. Det går meget hurtigere, og samtidig bliver resultatet både bedre og flottere end ved polering med håndkraft.

3 Når gulvet er slebet plant og støvsuget, er det parat til oliering. Ryst dunken, og hæld 1-2 dl olie på gulvet ad gangen. Rondelslibemaskinen forsynes med en hvid pad (polerskive).

4 Fordel nu olien med polerskiven, og tilføj mere, indtil cirka 10 kvadratmeter er blevet behandlet. Arbejd olien ned i overfladen med maskinen – område for område.

5 Gulvet poleres nu efter med en gulvklud, der er lagt under en tør polerskive. Fold hjørnerne ind over skiven, inden rondelsliberen sænkes ned. Kluden suger også overskydende olie.